

Nyt etsitään esimerkkihankkeita käytännön testeihin

KESTÄVÄN KEHITYKSEN TYÖKALUJA kuntien viherhankkeisiin

Viheralueiden ja vihreän ympäristön merkitys ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille on tunnustettu jo pitkään. Parhaillaan viheralalla työstetään työkaluja kestävän ympäristörakentamisen edistämiseen.

Rakentamisessa ja kunnossapidossa käytettävien materiaalien ja tuotteiden kierrätettävyyden ja uusiokäyttö edistävät myös KESY:n tavoitteita. Kaurialan liikennepuiston peruskorjaus Hämeenlinnassa toteutettiin hyödyntäen paikalla olevia maamassoja ja kierrätettyjä materiaaleja.

Hanna Tajakka, Emilia Weckman ja Seppo Närhi
Kuvat: Seppo Närhi

Vihreän infrastruktuurin ja ekosysteemipalvelujen käsitteet ovat tuoneet esille ympäristöön liittyvien prosessien turvaamisen sekä luontopohjaisten ratkaisujen merkityksen ja tärkeyden.

Kestävän ympäristörakentamisen tarkoituksena on suunnitella, rakentaa ja kunnossapitaa ympäristöä siten, että vältetään, lievennetään tai estetään rakentamisen haitallisia vaikutuksia. Kestävän kehityksen mukainen toiminta on haaste, johon kaikkien toimijoiden myös viheralalla on sitouduttava. Puutumme rakentamisessa luonnonprosesseihin, kuten veden kiertokulkuun, maaperään, kasvillisuusalueisiin eli ekosysteemipalvelujen kannalta keskeisiin tekijöihin.

Viheralaan liittyy myös monia kansainvälisiä, kansallisia ja paikallisen tason haasteita. Näitä ovat muun muassa ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen, eliöiden elinympäristöjen häviäminen, kaupungistuminen ja väestön ikääntyminen ja näistä kumpuavat sosiaaliset haasteet. Nämä edellyttävät monimutkaisuudessaan eri osa-alojen yhdistämistä ja yhteistyötä. Sopeuttamalla toimintaa kestävän kehityksen mukaiseksi voidaan hai-

tallisia muutoksia hidastaa ja jopa paikallisesti estää.

Tilaaajan asenne ohjaa kestävää toimintaa

Keskeinen toimija viherhankkeiden kestävän kehityksen edistäjänä on rahakirstun päällä istuva tilaaja. Ilman tilaaajan tahtotilaa ei hankkeita voida toteuttaa kokonaisvaltaisesti kestävän kehityksen mukaisesti. Tilaaja määrittää hankkeelle tavoitteet.

Jos niihin ei ole määritelty kestävän kehityksen mukaisia asioita, ei niitä myöskään tuoteta suunnittelu-, rakennus- tai kunnossapitovaiheessa. Hankintakriteerien määrittämisessä keskeistä on, että kilpailutus voidaan tehdä tasapuolisesti taloudellisin, ekologisin, sosiaalisin ja eettisin sekä kulttuurisin perustein – eikä pelkästään taloudellisin perustein.

Tilaaja voi vaikuttaa muun muassa paikalla olevien maa-ainesten, kasvillisuuden ja vesiekosysteemien kestävämpään käyttöön ja hyödyntämiseen uusissa rakennushankkeissa. Tilaajan päätöksellä voidaan kohteen toteutusta lähteä viemään eteenpäin myös uusio- ja kierrätysmateriaaleja hyödyntäen.

Lisäksi tilaaja voi ohjata hankkeen toteutusta kohteen käyttäjiä, asukkaita ja omistajia osallistaviin toimintatapoihin, tai edellyttää konsulteilta ja urakoitsijoilta sosiaalista vastuuta esimerkiksi hankkeeseen palkattavien työntekijöiden valinnassa. Hankkeen toteutuksessa voidaan edellyttää esimerkiksi nuorien, pitkäaikaistyöttömien, maahanmuut-

tajien tai vammaisten työllistämistä tai alan opiskelijoiden työssäoppimisen tai harjoittelun edistämistä.

Tilaaajan lisäksi myös hankkeen muut osapuolet vaikuttavat kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumiseen. Valvojan tehtävänä on varmistaa, että tilaaajan edellyttämät kestävän kehityksen näkökannat ja tavoitteet tulevat huomioiduksi suunnittelu-, rakennus- ja kunnossapitoprosessin aikana. Suunnittelija puolestaan vaikuttaa tekemillään ratkaisuilla muun muassa kohteen materiaalivalintoihin, toteutusmenetelmiin ja kunnossapidon intensiivisyyteen sekä kohteen koko elinkaaren aikaiseen kestävytyteen.

Rakentamis- ja kunnossapitovaiheissa työskentelymenetelmien valinnalla, työkalujen valinnalla ja kunnolla, hankintojen toteuttamisella sekä kasvillisuuden ja kasvialueiden hoito-osaamisella on keskeinen vaikutus kestävän kehityksen toteutumiseen.

Yhteinen KESY-toimintamalli ja -verkkopalvelu viheralalle

Viherala on kaivannut selkeitä ohjeita ja toimintatapoja, joita noudattamalla voidaan toteuttaa kestävyden periaatteita viheralan työtehtävissä. Viheralan kattojärjestön, Viherympäristöliitto ry:n, Kestävä ympäristörakentaminen -työryhmä (KESY) on kesästä 2015 lähtien työskennellyt ohjeiden ja toimintamallin kehittämisen parissa. KESY-hankkeen aikana on laadittu taustaselvitys viheralan hankkeiden prosesseista eri toimijoiden ja kestävän kehityksen

Kestävä ympäristörakentaminen (KESY) -hanke tarkastelee viheralueiden ja ympäristön rakentamista muun muassa olemassa olevien vesiekosysteemien edistämisen ja hulevesien hyödyntämisen kannalta. Kuva on Helsingistä, Vauhtien hulevesipainanne.

KESY-hanke edistää luonnon monimuotoisuuden ja viheralueiden tarjoamien ekosysteemipalvelujen lisäämistä rakennetussa ympäristössä. Kuvan kohde on Lontoosta, jossa niittyalueen avulla luodaan monimuotoista ympäristöä. Ihmiset voivat liikkua leikkattuja polkuja pitkin, Burgess Park.

näkökulmista sekä koottu toimintamalli ja yleiset toimintaperiaatteet kestäväälle ympäristörakentamiselle.

Parhaillaan työstetään käytännön ohjeoppaita ja muita aputyökaluja, kuten lomakepohjia, muisti- ja tarkastuslistoja, mittareita ja laskureita. Näiden avulla viheralan toimijat voivat omassa työssään varmistaa kestävä kehityksen mukaisten näkökulmien toteutumisen.

KESY-hankkeen aikana koottu ja toteutettava materiaali viedään vuoden 2018 aikana verkkopalveluun, joka palvelee kaikkia viherhankkeen – tilaamisen, suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon – vaiheita ja ohjaa kaikkia näitä prosesseja kestävä kehityksen mukaiseen toimintaan. Verkkopalvelu opastaa käyttämään KESYn mukaisia ratkaisuja, materiaaleja, tuotteita ja palveluja.

Tarkoituksena on helpottaa rakennus- ja viheralan prosesseihin kohdistuvaa muutosta ja siihen liittyvän laajan tiedon omaksumista. Tiedon

” Ilman tilaajan tahtotilaa ei hankkeita voida toteuttaa kestävä kehityksen mukaisesti.

Ihmisten luonnosta ja viheralueista ammentama terveys ja hyvinvointi sekä osallisuus oman elinympäristönsä kehittäjänä ja vaikuttajana ovat yksi näkökulma kestävään ympäristörakentamiseen. Sibeliuksenpuisto, Kotka.

on tarkoitus olla kaikkien kiinnostuneiden saatavilla ilman korvausta.

Verkkopohjaisia sovelluksia voidaan käyttää älykännykällä, tabletilla ja tietokoneilla työmaalla tai toimistolla – paikasta riippumatta. Sovellusten avulla tietoa saadaan kirjattua heti ylös ja myös tarkistaa ohjeita tarvittaessa.

Esimerkkihankkeita haetaan!

Lisäksi haussa on viheralan hankinta-, suunnittelu-, rakentamis- ja/ tai kunnossapitovaiheessa olevia esimerkkihankkeita, joissa KESYn mukaisia toimintaperiaatteita ja työkaluja tullaan käytännössä testaamaan. Esimerkkihankkeissa voidaan testata muun muassa työohjeiden käyttökelpoisuutta eri työvaiheissa, lomakepohjien ja tarkastuslistojen hyödyntämistä sekä erilaisten KESY-mittareiden soveltamista työn KESYn mukaisen toiminnan todentamiseen.

Jokainen esimerkkihankke voi itse

määrittää, missä laajuudessa ja mitä KESY-työkaluja halutaan omassa hankkeessa testata. Esimerkkihankkeet voivat halutessaan hyödyntää Viherympäristöliitosta saatavaa KESY-neuvontapalvelua.

Tavoitteena on saada mukaan vähintään kymmenkunta erilaista ja eri vaiheessa olevaa viheralan hanketta eri puolilta maata. Hankkeiden kokemuksista KESY-toimintamallin ja työkalujen hyödyllisyydestä ja käytettävyydestä kootaan vuoden 2019 aikana. Kokemusten pohjalta KESY-toimintamallia ja työkaluja muokataan paremmin alaa hyödyttäväksi. Kokemuksia ja KESYn käyttöön ottoa tullaan esittelemään myös vuodelle 2020 suunnitellun eurooppalaisen vihervuoden aikana.

Oman hankkeensa voi ilmoittaa mukaan Viherympäristöliittoon Seppo Närhille (seppo.narhi@vyl.fi). Lisätietoja KESY-hankkeesta verkko-osoitteesta <https://www.vyl.fi/alan-kehittaminen/hankkeet-ja-selvitykset/kesy-hanke/> ■

